

Ljubljanski List

večerna priloga deželnemu uradnemu časniku.

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov ob 5. uri zvečer.

Uredništvo
in upravnistvo:
Kolodvorska
ulica števil. 16.
Z urednikom se
mora govoriti
vsak dan od 11.
do 12. ure.

Rokopisi se ne
vračajo.

Inserati:
Šeststopenjska peti-
vrtata 4 kr., pri
večkratnem po-
navljanju daje se
popust.

Štev. 167.

V Ljubljani v četrtek, 18. septembra 1884.

Tečaj I.

Shod treh cesarjev v Skiernievicah.

Kedo bi si bil mislil pred jednim letom, da bode kmalu ves svet poln imena, katerega prej niti strokovnjaki zemljepisja poznali niso? Kedo se je preje menil o malem poljskem mesteci, kedo se je brigal za vsakdanji dolgčas njegovih pet tisoč, deloma židovskih prebivalcev? Ali shod treh cesarjev, kateri so si bili v zbirališče izvolili Skiernievice, utisnil je neznatnemu kraju pečat zgodovinske važnosti. Ime njegovo odslej ne bode več izginilo iz šolskih povestnic, in mi vsaj se ne moremo ubraniti trdnega prepričanja, da so se ta teden v Skiernievicah dogovorile in sklenile reči svetovnega pomena.

Da se najvišja gospoda ni dala *rendezvous* v grajskem parku skiernieviškem le zaradi tega, da bi skupno se zabavala z lovom, da se najmočnejši vladarji celega sveta niso odpravili na potovanje le za to, da ustrezajo strogim oblikam dvorske uljudnosti, je pač vsakemu jasno. Jako važne zadeve so se obravnavale; to se razvidi uže iz tega, ker so bili cesarji spremljani od svojih ministrov, od dotičnih poslancev in vojaških attachéjev. Bismarck, Giers in Kálnoky na jednom mestu, — kedo bi tu hotel trditi, da razgovor v poljskih Skiernievicah ni veljal najvišjim političnim problemom!

Ni v prvič, da so se tri velesile vzhodne Evrope spojile v tesno zavezo. Nehote se spominamo one svetoznane „svete aliance“, katera se je bila sklenila in podpisala dné 26. sept. 1815. Ali po vsem drugače je dandanes politično obzorje, druge ideje vladajo današnji svet! „Sveta zaveza“ bila je vender le proizvod naivne romantike tedanje dobe, prečudna zmes neurejenega mysticizma in plemenitega človekoljubja, in eminentno praktičen državnik, tedanji avstrijski kancelar Klemens Metternich, je stoprav kasneje smoter in pot odkazal vzvišenim zaveznikom. Niti sledú ni te nejasnosti v sedanjem položaji. Vladarji sami in njih odlični državniki

so si po polnem svesti svoje naloge ter se do dobrega ujemajo v vseh merodajnih vprašanjih.

Čisto naravno je, da si novinarji vsega sveta glave belijo o rezultatih trojecarskega shoda v Skiernievicah. V tajnosti njegove prodiral bode pač stoprav zgodovinar, kojemu se bodo, čez petdeset let recimo, odprli dvorni in državni arhivi. Vender pa uže dandanes po raznih znamenjih sodimo o predmetih, kateri so bili na dnevnem redu pri skiernieviškem shodu.

Sigurno je, da se je razgovor sukal večidel okolo vnanje politike.

Da se ost teh obravnava obrača proti Angleski, tega pač ne moremo verjeti. Iстина je, da so v najnovjšem času nemški oficijozni listi hudo razgrajali proti tesnosrčni Gladstonovi politiki gledé novoustanovljenih nemških naselbin, ali prvosednik angleškega kabineta se je pred svojimi volilci v Middlethianu izražal v jako spravljevem zmislu — in vrh tega, kak razlog bi mogel napotiti avstrijsko cesarstvo in sosedno Rusijo, kljubovati Veliki Britaniji, katera je skoro neprestano ohranila svoje prijateljske odnose proti temu velesilama? Veliko verjetneje je, da se je pri sestanku v Skiernievicah obravnavalo iztočno vprašanje. Kajti evropski mir zahteva, da se razmere na balkanskem poluotoku rešijo v popolnem soglasji z težnjami mogočnih sosedov. In nikdo ne more trditi, da so določbe berlinskega kongresa kaj stalnega ustanovile v teh pokrajinah. Državnopravno razmerje osvojene Bosne je še dandanes po vsem nezdravo in protinaravno, in prej ali slej se bo morala sedanja okupacija spremeniti v pravo, neomejeno lastnino. Z druge strani pa je razkrojitev bolgarskega naroda v dve državopravni skupini, od katerih je vsaka za-se preslaba, da bi mogla ustrežati svojemu poklicu, neusahljiv vir mnogovrstnemu prepiru, kateri jako neugodno vpliva na kulturni razvoj teh dežel ter je konstantna grožnja evropskemu miru. Modri državniki, kateri so te dni bili zbrani v nekdanjem letovišči poljskega primasa, so se skoro gotovo pečali s kočljivim vprašanjem, kako ugajati

življenjskemu interesu obeh cesarstev, kako v soglasje spraviti avstrijske koristi in težnje ruske države.

Druga nevarnost preti državnemu in družbenemu organizmu od one zaslepljene anarhistične tolpe, katera z nečuvveno drzovitostjo napada vse, kar je človeštvo si priborilo v stoletni zgodovinski borbi. Anarhistični rovarji vsega sveta, od ruskih nihilistov do vrtoglavega Mosta, kateri iz varnega ameriškanskega zavetja pošilja strupene knjižure in surove morilce v Evropo, so med seboj v tesni zvezi. Ni čuda tedaj, da se tudi najmočnejše države zedinijo s tem namenom, zatreti socialno kugo ter uničiti bakterijo anarhizma, neizmerno bolj nevarno nego vsi drugi baccili, koje so moderni pathologi našli v človeškem truplu.

Skoro gotovo bavila se je vzvišena gospoda v Skiernievicah še z drugimi vprašanji in kakor se razvidi iz mnogih simptomov, zlasti tudi iz pojavov ruskih novin, doseglo se je popolno sporazumljenje v vsakem oziru. Povsod se pripisuje velevažnemu zborovanju eminentno miroljuben značaj, in uže radi tega pozdravljajo z odkritimi simpatijami in hvaležno udanostjo trojecarsko posvetovanje na poljskem ozemlju.

Politični pregled.

Avstrijsko-ogerska država.

Iz Bregenca se poroča, da se tamo delajo velike priprave za sijajen sprejem Nj. veličanstva cesarja o priliki otvorenja arlske železnice, katero se bode vršilo dné 20. in 21. t. m. Bodensko jezero in tamošnje gorovje bode na čast cesarju sijajno razsvetljeno.

V ožigled predloga Herbstovega, naj se uredijo česki okraji po narodnostnem načelu, protestujejo česki listi proti vsakemu razkosavanju Česke; kar pa zadeva Herbstov predlog sam po sebi, nazreva „Pokrok“ v njem obrat na bolje v primeri z manifestacijami za časa lanskega zasedanja deželnega zbora. Predlog — pravi „Pokrok“ — ne zadržava ničesar, kar bi se protivilo načelom česke

Listek.

Narodni dom.

Spisal Silvanus.

Prostrane, z mnogimi naravnimi lepotami obdarjene slovenske pokrajine pokrivala je gosta tema, obupna tema nezavednosti. Blagi narod slovenski obdelaval je v potu svojega obraza trdo grudo in pridelaval si le pičle plodove, kajti njemu ni še zasijala luč napredka, omike, svobode; tujstvo pa se je oblastno širilo po divnih pokrajinah slovenskih! Zanimarjeno in v trde ukove ukovano zdihovalo je to rahlosrčno ljudstvo slovensko ter vpiralo proseče oči v nebo: Pošlji nam rešitelja, o! Gospod!

Tedaj pa so se zjedinihi blagi možje ter dejali: Blagodušno, nadarjeno, žilavo naše ljudstvo slovensko ginja v duševni temoti! Podajmo si roke in sezidajmo „Narodni dom“ in vánj pokličimo blagovestnike, da bodo blazili narodu srce, mu priučevali blago vedenje,

ga navajali štedljivosti, ga učili umnega gospodarstva ter mu s krepostnim življenjem pomogli do zmage nad tujstvom, da ga duševno in gmotno povzdignejo! Preslabe pa so naše moči, torej obrnimo se do vsega naroda slovenskega, naj vsakdo pomore k zidanju „Narodnega doma“ po svoji moči, da bode svetišče to sezidal: Narod sebi!

Iz njihovega poziva glas segel je do najskrajnejših mej slovenskih, v slednjo koč. Povsodi so navdušeno pozdravljali to podjetje in blagoslavljali domoljubne moževe!

Tedaj pa se je pričelo pobiranje prstovljnih doneskov; iz vseh pokrajin slovenskih romali so možje in žene, da položijo na žrtvenik dar, vsak po svoji moči.

Žrtveniku približal se je mož, ponosen mož; oblastno je stopal, oblečen bil je v drago obleko in okolo vratu visela mu je dragocena verižica in odprl je debelo svojo listnico, polno bankovcev; iz listnice pa je potegnil tisočak in dejal:

„Obilo imam premoženje, brez žene sem in brez otrok, mnogo bodo še podedovali so-

rodniki! Ta dar pa vzemite za sezidanje „Narodnega doma!“

„Hvala Vam, vrlin! Hvaležen Vam bode ohranil spomin narod slovenski!“

In zopet se je približal žrtveniku nov darovalec. Obleka njegova je navadna, čedna kmetska obleka. In mož ta deže:

„Danes prodal sem na trgu dvoje volov, dobro sem kupčijo napravil. Pogrešal jih bodem res pri delu, a doma imam še dva mlada, dorastla mi bosta ter pomagala pri delu. Od svote te, katero sem potegnul za vola, pa podarim tretjino za „Narodni dom“, da se bode učiti imela prilika naša deca več, kakor smo se mi učiti mogli. Bodem uže kje drugod prihranil to svotico; izvolite jo vzprejeti!“

„Hvalo, pristrčno hvalo Vam, dobri mož! Nebeški oča dá naj Vam mnogo sreče in blagoslova; Vaše ime ostalo bode zapisano v zlati knjigi med darovalci!“

Zdaj pa se je zopet boječe bližal žrtveniku slabo opravljen mož; obleko njegovo pokrival je prah, od daleč je priromal peš. Boječe, s tihim, trudnim glasom je dejal:

stranke in kar bi Čehi ne bili uže pogosto toda zastoj zahtevali. Nemški poslanci stopili so sedaj na stališče, na kojem smo jim mi uže pogosto ponujali spravo. To je veselo znamenje, kajti s tem najden je prvi pogoj mogočega sporazumljenja. Predlog pomeni ponudbo k razpravam med ravnopravnimi narodnostmi. Narodnostno omejenje posameznih okrajev je sicer zelo težavno, toda kar je mogoče, bodo tudi Čehi radi storili. Čudimo se le, pravi konečno „Pokrok“, da nemški poslanci niso stavili takega predloga uže prej, dokler so imeli še večino.

Tuje dežele.

Včeraj popoldan poslovili so se Nj. veličanstva cesarji Fran Josip, Viljem in Aleksander III. v **Skjernievicah**. Nemški cesar Viljem odpotoval je naravnost k vojaškim manevrom ob Rajnu, cesar Fran Josip pa na Dunaj, kamor je prispel danes v jutro. Tajnost pokriva ukrepe, katere so storili v Skjernievicah cesarji in njihovi ministri; no kar za stalno vemo, je vesela novica, da je v Evropi mir za dolgo časa osiguran.

Iz **Saugaja** poroča brzojav, da se je pri Kimpalu izkrčalo 2000 francoskih vojakov, kateri so precej započeli bitko s tamošnjimi kitajskimi vojnimi četami, jih po polnem razkropili ter jim prizadejali velike izgube. Kitajski vojaki umaknili so se v notranjost dežele.

Coetlogen-paša, zvedenec v vojnih zadevah **sudanskih**, izjavil je nedavno, da bode ekspedicija Wolseyleyeva potrebovala zopet ekspedicijo, katera ji bode morala priti na pomoč, da jo reši gotovega pogina. Kakor je videti, bode Sudan prizadejal Angležem še marsikatero bridko uro.

Dopisi.

Z deželnozbornske galerije. (Izv. dop.) Nikari ne mislite, da tičim vedno v svojih hribih ter poslušam mlatiče ali kosce, kako otepajo po žitu ali otavi ter kleplejo svoje jekleno orodje; tudi ovac ne pasem vedno, in kadar kam pobegnem iz demače vasi, ne godi se to zgolj po noči, kadar mesec sveti, vaški fantje pa z glasnim ukanjem in petjem korakajo čez most tam v dolini ter neovrgljivo pričajo kako prav je pogodil pesnik:

Lehke nogé, lahko srce:

Takó k dekletu v vas se gré!

Ne, gospod urednik, doma ne ostajem vedno. Tudi v slovensko metropolo, v belo Ljubljano, krenem časi, in to tudi ne samo na semanji dan — kajti v tem tajim z nekako srečno doslednostjo svojo hribovsko naravo.

In pri takem vzletu v Ljubljano posrečilo se mi je zriniti se skozi gosto tolpo poslušalcev — samih čistih dijakov in prihodnjih poslancev, — v predno vrsto na galeriji deželnozbornske dvorane. Tedaj se je vršila druga

„Z dalnje meje slovenske pripeljala me je pot k vam, da tudi jaz dam mali dar za svetišče, v katerem se bodo branile svetinje naroda slovenskega, od koder bode sijala luč našim potomcem, da se ne utopijo v valovih tujstva, katero brezozirno pri nas gospodari. Majhen je moj dar! Obilo imam družino in žena leži mi uže leto in dan bolna v postelji, štedil sem jaz in moji sinovi, polagali smo od pičlega zaslužka vsak teden nekaj krajcarjev na stran. Tu podajem vam prištedjene novčiče, malo je, pa izvolite, prosim, jih prijazno vzprejeti, več nam dati ni možno!“

„Stoterna ti hvala, blagosrčni mož! Ti storil si več, kot drugi, s samozatajevanjem si pridobil ta dar! Večni gospodar naj izliva na te ves svoj blagoslov ter ogladi naj ti trnjeva pota, tebi in blagim sinovom tvojim, v rodov rodove!“

Zdaj približala sta se žrtveniku mladenič in deklica, cvetočih lic, jasnega obraza.

„Tudi mi dva čutila sva dolžnost, pomoči pri sezidanji narodne hiše. Lastnega premoženja nimava, z rokami morava si služiti pičli

seja sedanjega zasedanja, in radoveden sem bil, se li res naši poslanci tako kisló držé, kakor je „Slov. Narod“ pripovedoval po prvi seji. Pa mislite si moje začudenje: — poslanec Klun se je še vedno prijazno smehljaj — kakor lani, dr. Vošnjak je bil dobrovoljnemu veseljaku letos bolj podoben — nego lani, in gospod Luka Robič je z isto resno intenzivnostjo študiral letno poročilo deželnega odbora — letos kakor lani. Desnica slavnega zbora pa se je letos v veselem oziru jako pomnožila; kajti tja, kjer je bilo videti prej v istini kisló in mračno nagubančeno lice grofa Blagaja, — tja je sedel Benjamin poslaniški, Habahški baron, in prvi pogled nanj ti pové, da ta mož ne more biti razpoložen za — žalostno meditiranje. Ono mesto pa, kjer je lani zadnjikrat vadil se dr. Schrey v svojem vgrizljivem sarkazmu, ono mesto posedel je letos veseli dedič Anastazija Zelenca, o katerem sicer pripovedujejo, da je od svojega slavnega, a nam Slovencem slaboznanega prednika prejel samo — Leskovsko graščino, — pa to je tudi nekaj.

V tem premišljevanji zmotil me je na krat glas: „Poslanci naj se vzdignejo!“ Gledal sem, kako se „vzdigujejo“, pa ker menda še nimajo potrebnih telovadnih aparatov, — vstajali so rajši. Takoj potem pa čujem: „Poslanci naj obsedé!“ Tu me je skoro groza prešinila, — kajti mislil sem si: „Gorje mu, kogar bodo ti — obsedli!“ Toda stvar ni bila tako huda; poslanci so le — sedeli mirno vsak v svoji naslonjači, jedini Benjamin deželnega zbora, obrnil je svoj smehljajoči obraz gori proti loži aristokratov, od koder ga je neprestano in zvesto občudovalo v njegovem težavnem poslaniškem delovanju — dvoje lepih oči.

Da, da, blagor mu, komur sijejo take oči, in da mu morejo sijati celó na trnjevo, akoprav tako zaželjeno pot poslaništva! In v tem oziru bi bilo vendar zanimivo in morda tudi poučljivo, ako bi sestavil kedo statistiko deželnih poslancev gledé na to, koliko je oženjenih, koliko otrok imajo, — koliko se jih je ženilo po sprejetem poslanstvu, kako jim naraščejo rodbine med poslaniško dobo — itd. Natančnih dat danes sicer nemam, samo to mi je znano, da je celibat v nemški stranki po enakem številu privržencev zastopau, kakor na slovenski strani, — tam „naš Korl“ in višnjegorski baron, — tu pa naša dva duhovna gospoda, kajti o tretjem, o škofu — še ne smem govoriti, ker ga še ni. Želel bi, da se loti kak statistik tega hvaležnega in ne težavnega predmeta; — morda bode Vaš sodelavec pod črto, naš slovenski strokovnjak statistik, tako prijazen.

Pa da škofa ne pozabim. Radoveden sem, kam bode Njegova milost sela, ker pravijo, da v vsi deželnozbornski dvorani ni praznega sedeža več; predniki Nj. milosti so se svojega virilnega glasu tako redkokrat posluževali, da je njihova pravica skoro zastarela ter „ga ni

kruh pri trdosrčnih gospodarjih. Štedila pa sva, odrekla si vsako veselico ter tudi drugove in družice svoje napeljavala k štedenju. Podali smo si roke ter se zavezali, da denemo vsak mesec malo svotico, po svojih močeh na stran. In zdaj sva tu, da izročiva to svoto, katero sva prištedila midva in najini drugovi in družice. Izvolite vzprejeti ta dar in Bog blagoslovi početje vaše!“

Možu pri žrtveniku pa se je utrnila solza v očeh ter mu kanila na zarjavelo lice in s tresočim glasom dejal je ginen:

„Bog, ki čuva vsako stopinjo našo in so mu znana vsa dela naša, poplača naj vama visokodušnost, varuje naj vaju vsake bēde, blagoslovi naj vajina dela in še zaradi vaju razliva blagoslov na potomcev potomce.“

In mož pri žrtveniku padel je na kolena: Zahvaljeval se je Stvarniku za tako vrlo mladino ter ga prosil, da bi ohranil mladino slovensko pred pogrezom v pogubno samopašnost.

K žrtveniku pristopila je sedaj stara ženica; trudno svoje telo je opirala ob palico; lice nje bilo je velo, odrevenelo, kakor sko-

sledu ne znamenja — kje stol njihov je stal!“ Morda bode v prihodnje drugače. Naj bo dovolj danes, morda kmalu zopet kaj! Vaš

Hribovec.

Iz Kranja, 17. septembra. (Izv. dop.) Danes o polu 2. ure popoldne nastal je v dobro četrt ure oddaljeni vasi Rupci požar, kateri je več gospodarskih poslopij z vsebino vred in več kmetijskega orodja uničil. Kako je požar nastal, se še za gotovo ne ve, govori pa se, da so ogenj najbrže otroci zaneli. O podrobnostih bodete itak po drugem potu izvedeli; glavni namen moj je ta, da za beležim, kako naglo je prihitel oddelek naših vrlih ognjegascev s svojim izvrstnim orodjem na požarišče in s kako neutrudljivo požrtvovalnostjo so gasili. Posrečilo se jim je hišo, s koje je uže plamen švigal, rešiti, ravno tako drugo hišo, katera se je ravno unemati jela, ko so ognjegasci v vas prihiteli. Nič manj odlikovali so se nekateri kranjski mestjani v rešilnem delu.

Kmalu po nastalem požaru pripeljal se je tudi gospod c. kr. okrajni glavar Merk na Rupo.

Konečno mi je le še omeniti, da si je požarna bramba s svojo požrtvovalnostjo posebno zahvalo vseh rupenskih vaščanov zaslužila. Živeli vrli ognjegasci!

Razne vesti.

— (Cesarični darovi.) Nj. veličanstvo cesarica darovala je ob svojem bivanju v Ischlu za razne dobrodelne namene in závode 1300 goldinarjev.

— (Odpretje arlske železnice.) Program potovanju Nj. veličanstva cesarja k otvorenju arlske železnice je naslednji: Nj. veličanstvo cesar bode zapustil Dunaj dne 18. t. m. ob 7. uri 30 minut zvečer ter se podal s posebnim dvornim vlakom čez Solnograd in Wörgl v Stams, kamor dojde dne 19. t. m. ob 8. uri zjutraj ter bode ogledal tirolski bataljon deželnih strelcev. Ob 11. uri 35 minut dopoludne dojde v Inomost. Dne 20. t. m. ob 8. uri zjutraj se bode peljal cesar s posebnim vlakom po novi arlski železnocestni progji, in sicer do Bregenca, kamor dojde ob 3. uri popoldne. Dne 21. t. m. zvečer ob 8. uri 30 minut vrnil se bode cesar ter dojde zopet v Schönbrunn dne 22. t. m. ob 4. uri zjutraj.

— (Kralj Umberto kot mirovni apostel.) Napoljski listi poročajo: V četrtek, ko je kralj obiskal bólnico Santa Maddalena, vršil se je tam ganljiv prizor. Kralj stal je ravno z ministerskim predsednikom Depretisom in z nadškofom pri postelji umirajočega, ko vstopi prejšnji minister baron Nicotera ter se skupini pridruži. Depretis in Nicotera pa sta si bila uže delj časa smrtna sovražnika. Tu pri postelji umirajočega opominal je kralj oba državnika, naj pozabita jezo ter se spravita. Brez obotavljanja podala sta si Depretis in Nicotera roke.

rija starega hrasta tam v goščavi in glavo venčali so sivi lasje. S tresočo roko vzela je iz žepa robec ter skrbno odvezavala vogel. Pristopila je bliže ter dejala:

„Gospod, dobri gospod, vzemite ta mali dar! Tudi k nam došel je Vaš glas. Tudi jaz bi Vam bila rada prinesla obilih doneskov, a revna sem, sila uboga. Pri svoji hčeri, nepremožni kajzarici stanujem, daje mi jesti in me oskrbuje z obleko, ne ginem ravno glada. In spomnila sem se, da mora biti v skrinji, katero sem imela za balo, še star križak — darovala mi ga je teta, ko sem jo vabila k svatbi — in tedaj poiskala sem ga, več nimam in tu ga Vam podajem; vzemite ga, prosim, gospod! Molila pa bodem, da pošljejo nebesa blagoslov Vašemu delu ter obvarujejo naš narod zlá!“

„Tisočerna naj Vam hvala doni z vseh slovenskih pokrajin, draga mamica. Z darom Vašim pa bodemo napravili v veliki dvorani okno in vanj vpisali Vaše ime, da bode v ljubezni do naroda spodbujalo potomce na vekov veke...“

Domače stvari.

— (Imenovanje.) Deželni šolski svet je začasnega učitelja v Gorenjem Tuhinju, Josipa Bizila, imenoval stalnim učiteljem na tamošnji ljudski jednorazrednici in začasnega učitelja v Smartnem pri Litiji, Antona Funteka, stalnim učiteljem za drugo učiteljsko mesto na štirirazrednici v Št. Vidu.

— (Premije.) C. kr. ministerstvo za notranje zadeve je podelilo za izvrstno poslovanje med slednje perijodo stavljenja koz prvo premijo v znesku 63 gld. okrajnemu ranocelniku gospodu Edvardu Globočniku v Cerkljah, drugo v znesku 52 gld. okrajnemu ranocelniku gosp. Fr. Bachmannu v Ilir. Bistrici in tretjo v znesku 42 gld. okrajnemu ranocelniku gosp. Karolu Peternelu na Studenci.

— (Gosp. c. kr. okr. glavar Mahkot,) znan pospešitelj ljudskih šol, ki je v črnomaljskem in logaškem okraju v šolskih kronikah čestokrat zabeležen, je s svojim energičnim delovanjem učinil, da se je v ljubljanski okolici v kratkem času njegovega poslovanja precejšnje število ljudskih šol razvilo, oziroma ustanovilo. Med temi je tudi ljudska šola v Šent Vidu nad Ljubljano, katera se je razširila v štirirazredno. V nedeljo 21. t. m. popoldne ob 3. uri se bodo novi šolski prostori slovesno blagoslovili in se bo za to leto otvoril tretji razred.

— (Z gimnazija.) Za letošnje šolsko leto oglasilo se je na ljubljanskem gimnaziju okoli 800 dijakov. V tri oddelke prvega razreda oglasilo se jih je 202, izmed teh za nemški oddelek samo 40, v tri oddelke drugega razreda 126, v tri oddelke tretjega razreda 122, v dva oddelka četrtega razreda 67, v dva oddelka petega razreda 108, v dva oddelka šestega razreda 70, v sedmi razred 52 in v osmi razred tudi 52. Ljubljanski gimnazij je eden najbolj obiskovanih. Letos poučevalo bude tu 31 učiteljskih močij.

— (Nepoštenost.) Vipavka, ki prodaja v Ljubljani sadje, prodala je Vipavcu lep zlat prstan z rudečim kamnom za 4 gld. Policija je zvedela za to kupčijo in dobila prstan, ki je vreden najmanj 9 do 10 gld. Vipavka trdi, da je prstan našla na Brezjah v cerkvi za altarcem, ko je okoli altarja po kolenih se plazila. Policija je pričela preiskavo.

— (Romarjev) je bilo večeraj toliko na sv. Višarjah, da sta dva polna gorenjska vlaka iste v Ljubljano pripeljati morala. Romarji so bili večinoma z Dolenjskega.

— (Tatovi) so udrli predvečeranjem ponoči o polu 12. uri na vrt križanskega poslopja. Splezali so najbrže po lestevici z Emonske ceste pri Cojzovi lipi na vrt in od tam se bližali poslopiju križanskemu. Pri ječah c. kr. okr. deleg. sodnije odtrgali so pri jednem okni veliko leseno ograjo, ki brani zaprtim razgled na vrt. Vsled ropota pa se je zbudil upravnik križevniškega reda g. Vok in je vstrelil dvakrat s samokresom na tatove, kateri so zbežali.

— (Zlobnost.) 13. t. m. vrgel je neznan lopov kamen proti železničnemu vlaku, ki se je peljal med postajama Loka - Medvode. Razbil je steklo pri oknu kupeja III. razreda, a k sreči ni poškodoval nobenega potnika.

— (Nesreča.) 68letna učiteljeva vdova Helena Vavken iz Hotedersice padla je 16. t. m. z lestvice. Hotela je iti za svojim vnukom, stoječim na lestvi; pri tem poskusu pa je izgubila ravnotežje in padla dva sežnja globoko; čez deset minut po nesrečnem padcu je revica umrla.

— (Z nožem.) V noči 14. t. m. napadel je znani pretepač Tone L. iz Most hlapca Janeza Č., ki je stal pred hišo svojega gospodarja na cesti. Tone L. dal je hlapcu brez vsacega vzroka nekaj zausnic. Napadeni si je mislil, pametni naj odneha in zato je rajše zbežal. Tone L. pa jo je udril za njim, in ko ga je dotekel, začel ga je s polenom obdelavati po hrbtu. Hlapec pa potegne nož iz žepa in zabode trikrat svojega nasprotnika, ki se je takoj smrtno zadet zgrudil in čez malo minut zdihnil svojo dušo.

Iz deželnega zbora.

(Konec.)

Na to dobi prof. Šuklje, kateri se je oglašil takoj po g. Deschmannu, besedo ter pravi med drugim blizu tako-le: „Niti sanjalo se mi ni, da bodem primoran, segati v to debato. Kajti vsakemu mora biti jasno, da je ves ugovor g. Deschmanna proti notranjski volitvi zgolj neosnovana in nepotrebna provokacija. Saj on sam ni bil v stanu, navajati niti najmanjšega stvarnega razloga proti tej volitvi ali proti kandidatu, katerega si je izbrala ogromna večina notranjskih volilcev.“

Vender razumem z psihologičnega stališča one srčne boleti, katere so g. Deschmannu izvabile njegov govor. Da gospoda nasprotne stranke nima več krmila v rokah, to jih boli; da na vzvišenem mestu v tej deželni sobani sedeva sedanjí deželni predsednik, to jih peče. Naravno tedaj, da gospodje strastni postajajo. A strast zaslepi, g. Deschmann! in v svoji strasti niste zapazili smešne situacije, v katero ste zabredli. Vi se pritožujete zaradi vladnega pritiska, Vi, voditelj iste stranke, katera je z nečuvnim nasilstvom zadobila deželno-zborsko večino 1. 1877, katera je inscenirala znane volitve v trgovinsko zbornico! Poglejte v stare stenografične zapisnike in uverili se bodete, katera vlada da je omejila volilno svobodo, ona, ki ste jo podpirali Vi in Vaši pristaši, ali sedanja vlada, katera ima svoje zaveznike na naši strani. (Dobro, dobro!)

V stvarnem oziru ovrgel je uže g. dež. predsednik neopravičene trditve g. Deschmanna, meni tedaj le preostaja, odgovarjati na opazke, s katerimi je dotični gospod počastil oni list, kojemu sem jaz odgovorni urednik. Čudim se pač, da se je tako staremu, izvedenemu politiku pripetila nesreča, da je po polnem prezrl veliki razloček med „uradnim“ listom (*Amtsblatt*) in „vladnim“ organom (*officiöses Blatt*). Le uradni list je navezan na oni uglajeni *stilus curiae*, o katerem je govoril g. Deschmann; oficijozni list pa je časnik, kakor vsi drugi. Kar se moje osebe tiče, moram reči, da niti po svoji individualnosti, niti po svojem poslaniškem dostojanstvu ne bi mogel prevzeti uredništva takega uradnega lista.

Kar se pa tiče časnika, kojemu sem zdaj odgovorni urednik, bodem vztrajal pri njegovem uredništvu toliko časa, dokler se bodo moji nazori strinjali z idejami, katere imam zastopati na publicističnem polju. In moji nazori, gospodje z levece, Vam niso neznaní! Uže pred jednim letom, v znameniti seji, menim da 6. okt. l. l., naglašal sem potrebo, da ima zginiti narodni prepír v Avstriji, sicer se bode razbila državna ladija v valovji strastne strankarske agitacije. Kar se pa mojega naroda tiče, sem lani javno izrekel, da bi po mojem mnenju ugajalo njegovemu napredku, ako bi posvetil svoje moči plodovitejšemu delu, nego je sterilni narodni prepír. Takrat ste Vi, gospoda na oni strani, glasno odobrvali moje besede; ako bi bili količkaj dosledni, ne bi moral g. Deschmann danes tako govoriti. Ali naravnost rečem, da je g. Deschmann morda zadnji v tej visoki zbornici, pri katerem bi iskal doslednosti. Življenje njegovo mi je znano; če primerjam mladost njegovo z njegovim dosedanjim položajem, če pomislim, da mati njegova do svoje visoke starosti ni spregovorila niti besedice nemške ter da je on navzlic temu vender dandanes voditelj kranjskega nemštva, *der bewährte Führer des Deutschthums*, potem mi nikdo ne more zameriti, ako ne bodem iskal doslednosti pri g. Deschmannu!

Sicer se pa gosp. Deschmann silno zanima za naš narodni razkol ter skoro je videti, da obžaluje neslogo v narodnem taboru. Naj se potolaži! Stopili smo v boj, ker je nam bil usiljen; ali uverjen naj bode, če bi se še enkrat pripetilo, da bi Deschmannova načela postala merodajna pri naši deželni vladi, v istem hipu bodemo zopet jedna stranka, po vsem složna v svojih uporih proti njegovim nazorom. Če se bode tedaj veselil te narodne sloge, tega pa ne da bi mogel zatrjevati.“ (Dobrokljici.)

Deželni poslanec dr. Sterbenc pravi, da je kot volilni mož iz volilne skupine notranjskih volilcev pač dolžan, da spregovori besedo o tej zadevi. On biva med Notranjci in pozna natanko mnenje volilcev. Precej, ko se je zvedelo, da treba

voliti novega poslanca, nastalo je vprašanje, kdo naj bode deželni poslanec. Reklo se je takoj, da nima Notranjska razen Vipave nobenega moža izmed svojih v deželnem zboru, in ko se je začelo volilno gibanje, je ta misel, voliti poslanca iz svoje srede, po polnem prodrla, ne da bi bila c. kr. vlada o tej zadevi le najmanjšo besedico rekla. Bivši poslanec imel je svoj sedež v Ljubljani, a ko je njemu bilo zastopati tako važno poročilo v deželnem zboru, je kratko malo brez razlogov ostavil poslanstvo. Mislil je morda, da bode jednoglasno zopet izvoljen, a varal se je. Sklical je volilni shod, res da je bilo slabo vreme takrat, a niso se strašili volilci slabega vremena, a sram jih je bilo, da so svoje zaupanje dali poslancu, kateri ga vreden ni bil. Pri drugem shodu pa je prišlo dokaj volilnih mož, a nijeden se ni oglašil za bivšega poslanca, vsi glasovi so se strinjali v tem, da si volijo Notranjci koga izmed sebe in postavili so sedanjega gospoda poslanca A. Obrezo kandidatom, kateri je bil tudi z veliko večino poslanecem izvoljen.

Žalostno bi bilo, če bi moral biti vladni zastopnik pod policijskim varstvom; in sramota je, naravnost rečeno, da so nekateri slovenski listi poročali, da se je volitev vršila pod ključem.

Pred Bogom in svetom, pravi dr. Sterbenc, lahko z mirno vestjo izjavljam, da ni bilo nobenega vladnega pritiska, saj jaz nisem čutil najmanjšega niti z besedo niti s pismom. (Dobro! Dobro!)

Poslanec Deschmann se čudi, da je Šuklje, ki je vender c. kr. profesor (klici: Tukaj ne!), urednik vladnega lista, kajti to je na škodo davkoplačevalcem. C. kr. profesorji naj ostanejo pri svojem poklicu.

Gospod c. kr. deželni predsednik baron Winkler odgovarja, da niso davkoplačevalci pri poslu gosp. profesorja Šukljeja kot urednika prav nič prizadeti, kajti gosp. Šuklje plačuje suplentu, kateri opravlja njegovo profesorsko službo.

Poročevalec deželnega odbora, ces. svetnik Murnik, opomni, da proti volitvi ni nikdo ničesar opazil. Kar pisarita „Slovenski Narod“ ali „Wochenblatt“ nima z verifikacijo nikakega posla in nalog njemu je le ponovljeno nasvetovati, naj se volitev poslanca notranjskih kmetskih občin potrdi. A odgovarjati mu je vender na neko opazko gosp. Deschmanna, odbijati mora odločno napad na zdajno vlado. Govornik pravi, da hoče g. Deschmanna spomniti, kako se je delalo za kandidate prejšnje vlade, na najvišjem in najnižjem mestu, v vrsto proti narodnim kandidatom stopilo je tudi finančno vodstvo, poštno vodstvo, okrajno glavarstvo itd., sploh da je bil najvišji nalog vsakemu c. kr. uradniku, da glasuje proti narodnemu kandidatu. Kar je govoril g. Deschmann o tem, da je v eno mer visel nad poslanci njegovega mišljenja Damokljejev meč, ali bodo od narodne večine deželnega zbora verificirani ali ne, mu ima govornik le opomniti, da je narodna večina prejšnjih deželnih zborov poslance, katerih volitve so bile pravilno, postavno izvršene, zmirom precej verificirala, le če ni bila stvar jasna in so bili od strani volilcev ugovori, se je odložila, da se je natanko vsestransko in vestno preiskal volilni akt. A nikdar ni prišlo v razgovor pri verifikaciji volitev deželnih poslancev, kakor se je zgodilo danes, kako so si časniki ene ali druge stranke levite brali, takrat so bili ugovori proti volitvam z dokazi podprti. O tem vsem pa danes nobeden niti črnil ni, torej nasvetuje, da se izvolitev g. Obrezo verificira. Predlog se vzprejme. Zanj glasujejo vsi narodni poslanci, le nemški poslanci glasujejo proti. Potrde se potem volitve Ernesta Faberja za mestni volilni okraj Kočevje-Ribnica in volitev Ervina grofa Auersperga in Leopolda barona Lichtenberga za poslance iz volilnega razreda velikega posestva brez ugovora.

Poročilo deželnega odbora gledé agrarnih razmer na Kranjskem, sestavljeno po g. deželnem odborniku dr. Vošnjaku, izroči se na njegov predlog posebno izvoljenemu gospodarskemu odseku enajstih udov. V odsek se izvolijo gospodje poslanci: dr. Vošnjak (načelnik), Murnik, Svetec, Rudež, Obreza, Dev, Detela, baron Lichtenberg, Faber (namestnik), baron Apfaltrern in Deschmann. Potem sledijo poročila finančnega odseka o raznih peticijah.

Meseca maja t. l. zamrla sta, in sicer zaporedno v teku jednega meseca, delavec tukajšnje tabačne tovarne Janez Kopecky in njega žena na plučni bo-lesti v nepopisljivi bedi, zapustivši kopo čveterih nedorastlih in po vsem nepreskrbljenih ubogih otročičev, od katerih po starosti šteje prvorojeni 10 let, a naj mlajši 2 leti. Razen življenja nemajo ti revčki v be-šede kratkem pomenu ničesa, to je ne hrane in tudi obleke ne, s katero bi si očigled bližajočemu se zimskemu vremeni zamogli pokrivati telesno svojo nagoto, kajti skromni vsakdanji zaslužek in pri vsem tem vender le počilo prištedjene novce njihovih zamrlih rediteljev absorbirala je mučna in dolgo časa traja-joča bolezen do zadnjega krajcarja. V prežalostnem položaji zapuščenih teh sirot se stavi nujna prošnja do blagodušnosti onega milosrčnega p. n. občinstva ljubljanskega mesta, kateremu je mila usoda odmerila materijelnega imetja dovolj, pomoči svojim nesreč- nim sobližnikom z doneski kakeršnimi koli si bodi, ter prosí se, da bi se le isti oddali ali neposredno v roke zapuščenim otrokom (stanujoči v Florijanskih ulicah hiš. št. 13) ali v roke sodnijsko postavljenega varuha g. Frana Omeje-a, c. kr. poštnega oficijala (sta-nujoč na Poljanski cesti hiš. št. 13, I. nadstropje), ka-teri bode po vsem za to skrbel, da se dotični milo-srčni darovi vestno obrnejo v prid ubogim Kopecky-jevim sirotam.

V Ljubljani, 16. septembra 1884.

V našem založništvu je ravnokar izšlo:

Odkritje Amerike.

Predelal H. Majar.

Trije deli — 436 strani, 8°. Vsi trije zvezki v platno skupe vezani 1 gld. 60 kr., po pošti 10 kr. več; po-samični zvezki pa po 60 kr., oziroma po pošti 65 kr.

O tej knjigi piše prvi naš leposlovni list «Ljub-ljanski Zvon»:

«Lep dar slovenski mladini. Vsak prijatelj naše mladine in književnosti naše bode za tegadelj hvaležen franciskanskemu patru Hrizogonu Majarju, da je lepo knjigo Campejevo priredil slovenski mla-dini. Te dni je prišla na svetlo v Ljubljani pri Bam-bergu in ves naslov jej je: «Odkritje Amerike.» Predelal H. Majar. Poučno zabavna knjiga v treh delih o I. Kolumbu, II. Kortesu, III. Písaru. Papir je, kakor se taki knjigi spodobi, močan, tisk lep, pravilen in razločen, vsa vnanja oblika prijetna in prikupljiva in tudi cena blizu 30 tiskovnih pol obsežni, trdno v platno vezani knjigi ne previsoka. Ako se ozremo po naši književnosti, pritegniti moramo, da razven Ciglar-Tom-šičeve «Sreče v nesreči» ne poznamo knjige, ki bi tako prijala mladim slovenskim bralcem, kakor Majar-jevo «Odkritje Amerike.» Preverjeni smo, da se ta lepa knjiga skoro udomači po slovenskih hišah in šolskih knjižnicah.» (94) 1

Dobiva se pri

Ign. pl. Kleinmayr & Fed. Bambergu
v Ljubljani.

Rim, 17. septembra. V vseh okuženih provincijah je včeraj 581 oseb obolelo in 325 oseb umrlo za kolero. Izmed teh jih je v mestu Napolji 463 obolelo in 265 umrlo, v Spezziji 13 obolelo in 11 umrlo, v Chieti 1 oseba obolela za kolero. V Rimu ni nobena oseba obolela.

Telegrafično borzno poročilo

z dné 18. septembra.

Jednotni drž. dolg v bankovcih	80·80
» » » » » srebro	81·85
Zlata renta	104·95
5% avstr. renta	95·85
Delnice narodne banke	854·—
Kreditne delnice	297·90
London 10 lir sterling	121·70
20 frankovec	9·68
Cekini c. kr.	5·76
100 drž. mark	59·65

Tujci.

Dnó 16. septembra.

Pri **Maliči**: Dr. Frankl vitez Hochwart s soprogo; De-peris, zasebnik; Friedl, c. kr. avskultant; Krاندl, Kuschke, Lederer, Oblak in Willau, potovalci, z Dunaja. — Covacevich, veleposestnik, s soprogo, iz Trsta. — Burgstaller s soprogo iz Reke. — Malle, trgovec, s soprogo, iz Celovca.
Pri **Slonu**: Baron Helfert, predsednik; Fischback, trgo-vec, in Chaloupka, c. kr. stotnik, s soprogo, z Du-naja. — Klautzki, potovalec, iz Hohensteina. — Lengyel, trgovec, iz Marzali. — Vitez Topo z rod-bino in Migliorini s soprogo iz Trsta. — Casagrande, trgovec, iz Ajdovščine. — Peče, trgovčeva soproga, iz Loža. — Furlan, c. kr. kadet, iz Celovca. — Woschnagg, fabrikant, iz Gamsa.
Pri **Tavčarji**: Schüller, ingénieur, z Dunaja. — Hart-mann, trgovec, iz Gradca. — Vianello, dijak, in Ko-čevar, vseučilišnik, iz Trsta. — Grofica Egger, graščakinja, iz Treibacha. — Werberger, zasebnica, iz Celja. — Loger, zasebnica, iz Trebovlja.

Tržne cene.

V Ljubljani 17. septembra: Hektoliter banaške pše-nice velja 7 gld. 89 kr., domače 6 gld. 50 kr.; ječmen 4 gld. 39 kr.; rež 5 gld. 20 kr.; ajda 4 gld. 87 kr.; proso 4 gld. 87 kr.; turšica 5 gld. 20 kr.; oves 2 gld. 93 kr.; 100 kilogramov krompirja 2 gld. 67 kr.; leča hektol. po 8 gld. — kr., bob 8 gld., fižol 8 gld. 50 kr. — Goveja mast kilo po 96 kr., salo po 82 kr., špeh po 70 kr., prekajen po 74 kr., maslo (sirovo) 85 kr., jajce 2½ kr.; liter mleka 8 kr., kilo govejega mesa 64 kr., telečjega 64 kr., svinjina 66 kr., drobniško po 32 kr. — Piške po 40 kr., golobi 17 kr.; 100 kilo sena 1 gld. 60 kr., slame 1 gld. 51 kr. Seženj trdih drv 7 gld. 60 kr.; mehkih 4 gld. 80 kr. — Vino, rudeče, 100 litrov (na skladišči) 24 gld., belo 20 gld.

Meteorološko poročilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje baro-metra v mm	Tempe-ratura	Vetrovi	Nebo	Mo-krina v mm
17. sept.	7. zjutraj	745·65	+12·3	bzv.	megla	
	2. pop.	744·80	+22·4	vzh. sl.	js.	0·00
	9. zvečer	744·62	+14·6	»	»	

Po predlogu poslanca Kersnika dovoli se „Glasbeni Matici“ podpore 500 gld. in „Národní šoli“ podpore 100 gld. za prihodnje leto; dr. Vošnjak nasvetuje podpore 100 gld. šolskemu vodji Janezu Lapajnetu v Krškem za izdavanje šolskih literarnih del in ranocelniški siroti Pavli Vukotičevi letne miloščine 40 gld.; poslanec Mur-nik nasvetuje obrtnijski šoli v Kočevji 200 gld. podpore; paznikovi vdovi Jeri Kumer redni donesek za njeno hčer letnih 36 gld.; poslanec profesor Šuklje nasvetuje povečanje pokojnine Mariji Statin od letnih 140 gld. na 200 gld.; učiteljski siroti Luciji Schott podaljšanje letne miloščine 31 gld. 30 kr. na dalnja tri leta; učiteljski vdovi Marjeti Junec letne miloščine 80 gld. na dalnja tri leta; učiteljski vdovi Katarini Krombholz letne miloščine 80 gld. za dalnja tri leta; učiteljskima sirotama Karolini in Ani Malenšek letno miloščine vsaki 30 gld. za dalnja tri leta; dr. Vošnjak nasve-tuje miloščino letnih 250 gld. učiteljski vdovi Ka-rolini Hočevar za dalnja tri leta; Kersnik slikarju Josipu Petkovsku v Parizu podpore 100 gld.; podpornemu društvu na višji kmetijski šoli na Du-naji in podpornemu društvu *Asylverein* na dunaj-skem vseučilišči, vsakemu podpore 30 gld. Vsi ti predlogi finančnega odseka se brez razgovora vzprejmó.

Poslanec Kersnik poroča v imenu finančnega odseka o točkah deželno-odbornega poročila, katere se tičejo deželnega muzeja in nasvetuje, da se iste odobré. (Sprejeto.)

Poslanec Luckmann poroča v imenu finanč-nega odseka o računskem sklepu zaklada prisilne delavnice za l. 1883. in nasvetuje odobrenje istega, čemur zbor pritrdi.

Poslanec dr. vitez Bleiweis Trsteniški poroča v imenu finančnega odseka o računskih skle-pih dobrodelnih zakladov za l. 1883, katerim zbor po njegovem nasvetu pritrdi. Potem se druga seja sklone.

Prihodnja seja bode v petek, 19. t. m., ob 10. uri dopoludne.

Telegrami „Ljubljanskemu Listu.“

Dunaj, 18. septembra. Cesar vrnil se je o polnoči iz Skiernievic v Schönbrunn; zve-čer je zopet odpotoval k otvorjenji arlske že-leznice.

Zagreb, 18. septembra. Pri do zdaj zvr-šenih volitvah v sabor dobila je vladna stranka 48, Starčevićjanci 20, nezavisna 7 sedežev. Dva izvoljena poslanca ne pripadata nobeni stranki; v jednom okraji se mora vršiti ožja volitev.

Praga, 18. septembra. V deželnem zboru interpeliral je Matuš namestnika o postopanju proti Čehom v Liberci in o sklepih občinskega zastopa v Trutnovu. Namestnik je ob-ljubil, da bode na to interpelacijo obširno od-govoril.

Bruselj, 18. septembra. Več tisoč bro-ječa množica pohajala je zvečer sikajoč in vrišeč po ulicah ter prepevala „marseillaiso“ (znano francosko svobodnjaško in revolucijsko pesen); zbrala se je potem pred kraljevo pala-čo in pred odpravnim katoliškega lista „Patriot“. Posredovati je morala policija ter razgnati množico.

Napolj, 18. septembra. Od včeraj o polu-noči do danes o polnoči je 510 oseb obolelo in 239 oseb umrlo za kolero.

Gradec, 17. septembra. Klub slovenskih poslancev izvolil je načelnikom barona G o e d l a.

Zagreb, 17. septembra. Pri včeraj iz-vršenih 31 volitvah v sabor izvoljenih je bilo 31 poslancev vladne, 6 poslancev opozicijske stranke in 1 poslanec, kateri ne pripada no-beni stranki.

Zagreb, 17. septembra. V Zagrebu so bili danes izvoljeni kandidatje narodne stranke: Krestić, pl. Schramm in kanonik Gašparić.

Pariz, 17. septembra. List „Paris“ po-roča, da se Kitajska trudi, doseči medijacijo ter izjavlja, da niti vlada, niti javno mnenje v Franciji ne bode vzprejelo razsodišča. — Poročilo admirala Courbeta pravi, da škoda pri orožarni v Fu-Čevu znaša 15 milijonov, škoda pri kitajskem brodogvi pa 18 milijonov.

Knjigotržnica

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bambergova

Ljubljana

Kongresni trg št. 2

priporoča svojo

popolno zalogo

vseh na tukajšnjih in vnanjih učilnicah, posebno na c. kr. višji gimnaziji, c. kr. višji realki in tukajšnji c. kr. možki in ženski učiteljski vadnici, zasebnih, ljudskih in meščanskih solah upeljanih

šolskih knjig

v najnovjših izdajah, na pol ali trdo vezanih, po zelo nizkih cenah.

Zapisniki uvedenih učnih knjig oddajejo se brezplačno.